

ΜΑΡΙΑ ΤΖΙΡΙΤΑ

Τόση

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ: 20.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ιόλη**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Μαρία Τζιρίτα
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ηλίας Μασούρης
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Μαρία Τζιρίτα, 2015
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Elisabeth Ansley/Trevillion Images,
Katya de Grunwald/Millennium Images, UK, Daniël/Shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2015

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2015, 20.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-1019-7
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1020-3

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr • www.psychogios.gr

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr • www.psychogios.gr

ΜΑΡΙΑ ΤΖΙΠΙΤΑ

Τόση

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΤΖΙΡΙΤΑ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Το παιδί της αγάπης, 2008

Μάτια μου, 2009

Αν δεν υπήρχε αύριο, 2010

Όταν αγαπάς, είναι για πάντα, 2011

Η γυναίκα που ήξερε μόνο να αγαπάει, 2012

Ζωή από την αρχή, 2013

Κλεισμένη πύλη παραδείσου, 2014

*Αφιερωμένο στην κυρα-Αγγέλω,
τη δική μου «γιαγιά»*

Η γειτονιά ήταν φτωχική, τα χαμηλά σπίτια με τα ξεχαρβαλωμένα κουφώματα και τους πρόχειρα ασπρισμένους τοίχους το επιβεβαίωναν. Μεγάλες τσιμεντένιες αυλές περιέβαλλαν τα περισσότερα από αυτά. Απλωμένες μπουγάδες απ' άκρη σ' άκρη έκαναν τα σπίτια να φαίνονται σαν σημαιοστολισμένα πλοία από μακριά. Κάποια πιτσιρικά έπαιζαν σε μια από τις αυλές, σηκώνοντας τον κόσμο με τις φωνές και τα γέλια τους. Μια γυναίκα ξεπουπούλιαζε ατάραχη μια κότα λίγο παραπέρα.

Το ζευγάρι διέσχισε το στενό δρομάκι και κατέληξε μπροστά σε ένα φρεσκοβαμμένο σπίτι. Η κοπέλα κοιτούσε γύρω της σαν χαμένη, προσπαθώντας να καταγράψει στο μυαλό της όσα έβλεπε, αποφεύγοντας να σκεφτεί όσα την περίμεναν.

«Έλα, Μαράκι, από δω! Πέρασε!»

Ο Στάθης άνοιξε την πόρτα και παραμέρισε για να περάσει η αγαπημένη του. Η Μαρία όμως δίστασε, δεν έκανε βήμα. Εκείνος, κατανοώντας την αμηχανία της, την έπιασε από το χέρι και μπήκε πρώτος στο σπίτι αποφασιστικά, τραβώντας την πίσω του.

«Μάνα! Ήρθαμε!» φώναξε, διατηρώντας πάντα το πλατύ χαμόγελό του για να δίνει κουράγιο στο κορίτσι του αλλά και στον ίδιο του τον εαυτό.

Η καρδιά της εικοσάχρονης Μαρίας φτερούγισε μέσα στο στήθος της. Από όσα της είχε πει ο Στάθης, είχε ελάχιστες πιθανότητες να συμπαθήσει τη μάνα του και μέλλουσα πεθερά της κι ακόμα λιγότερες βέβαια να τη δεχτεί εκείνη για νύφη της. Δεν μπορούσε όμως να του χαλάσει το χατίρι κι έτσι βρέθηκε μέσα σ' εκείνο το σπίτι που μύριζε χλωρίνη και τα πάντα ήταν καθαρά και φρεσκογουαλισμένα.

Ήταν ένα φτωχικό σπίτι, παλιά μονοκατοικία, με έπιπλα μιας περασμένης εποχής, αλλά σε άριστη κατάσταση. Ένα σαλονάκι, θα 'ταν δε θα 'ταν είκοσι τετραγωνικά, και τρεις πόρτες απέναντί της. Μπαίνοντας από την παλιά καγκελόπορτα, είχε δει μια μεγάλη τσιμεντένια αυλή με πολλές γλάστρες, αλλά όχι κήπο. Όταν ο Στάθης τής είχε μιλήσει για το σπίτι όπου μεγάλωσε, εκείνη φανταζόταν κάτι εντελώς διαφορετικό από αυτό που αντίκριζε τώρα.

Ναι, όλα ήταν πεντακάθαρα και περιποιημένα, αλλά κάτι του έλειπε. Δεν υπήρχε η ζεστασιά ενός σπιτικού, λες και απουσίαζε από κει μέσα το συναίσθημα, το γέλιο, η χαρά. Ένωσε μια αρνητική ενέργεια να τη διαπερνά κι η ανάγκη της να κάνει μεταβολή και να φύγει έγινε επιτακτική. Ίσως να είχε επηρεαστεί από όσα της είχε πει κατά καιρούς ο Στάθης για τη μάνα του και τα δύσκολα παιδικά του χρόνια μαζί της. Το σίγουρο ήταν πως η κυρα-Αγγέλω δεν ανταποκρινόταν στο πρότυπο μητέρας που είχε η κοπέλα στο μυαλό της.

Η Μαρία είχε μεγαλώσει σε ορφανοτροφείο και κατάφερε να γνωρίσει τον έξω κόσμο τα τελευταία δύο χρόνια.

Δεν είχε μάθει ούτε ποιοι ήταν οι γονείς της, ούτε με ποιο τρόπο βρέθηκε εγκαταλειμμένη στο ίδρυμα αμέσως μόλις γεννήθηκε. Κανένας δεν ήξερε να της πει. Οι γυναίκες που τη μεγάλωναν εκεί μέσα, όσο ήταν μικρή, της έλεγαν πως οι γονείς της είχαν πάει ταξίδι και κάποτε θα έρχονταν να την πάρουν, περιμένοντας προφανώς το ζευγάρι που θα την υιοθετούσε για να τους παρουσιάσουν ως τους χαμένους γεννήτορές της.

Ωστόσο τα χρόνια περνούσαν και κανένας δεν εμφανιζόταν να αναζητήσει τη Μαρία. Το κοριτσάκι προσαρμόστηκε στη ζωή του ιδρύματος, έμαθε τα άλλα παιδιά για αδελφια της και για μάνα της είχε την εκάστοτε υπάλληλο. Ποτέ δε διαμαρτυρήθηκε, ποτέ δεν παραπονέθηκε για τίποτα. Όταν μεγάλωσε αρκετά, έμαθε την αλήθεια: ήταν ακόμα ένα παιδί στα αζήτητα. Πήγε στο σχολείο, έμαθε γράμματα, πήγε και στο κατηχητικό κι αγάπησε τον Θεό. Έμαθε να δέχεται τη μοίρα της αγόγγυστα κι έτρεμε τη μέρα που θα έπρεπε να αφήσει τη μοναδική οικογένεια που γνώριζε.

Όταν ενηλικιώθηκε, κι αφού δεν ήταν αρκετά καλή μαθήτριά ώστε να μπορέσει να σπουδάσει, της βρήκαν μια δουλειά σ' ένα εργοστάσιο στον Πειραιά, και έπειτα από μερικούς μήνες έφυγε οριστικά από το ίδρυμα για να ζήσει μόνη της πλέον. Μαζί με την Ειρήνη, το κορίτσι που ένιωθε σαν αδελφή της, αφού είχαν μεγαλώσει μαζί τα τελευταία δέκα χρόνια, νοίκιασαν μια γκαρσονιέρα στην Κοκκινιά και ξεκίνησαν τη ζωή τους.

Στάθηκε όμως τυχερή, γιατί μόλις έναν χρόνο αργότερα γνώρισε τον Στάθη. Μέχρι τότε δεν είχε βγει καν ραντεβού, από τον φόβο της μην κακοπέσει. Θυμόταν πά-

ντα τις συμβουλές της αγαπημένης της καθηγήτριας των θρησκευτικών και ήταν ιδιαίτερα προσεκτική με τα αγόρια. Ήταν πολύ όμορφη κοπέλα και την πολιορκούσαν στενά, αλλά εκείνη δε δέχτηκε ποτέ να συναντηθεί με κανέναν. Έβγαινε από το σπίτι μόνο για να πάει στη δουλειά της, στα μαγαζιά για τα απαραίτητα ψώνια και για πορτοκαλάδα και γλυκό κάθε Κυριακή απόγευμα με την Ειρήνη στο Πασαλιμάνι.

Ο Στάθης δούλευε σε μια μεγάλη οικοδομή που χτιζόταν λίγο πιο κάτω από την πολυκατοικία όπου έμεναν τα κορίτσια. Η Μαρία περνούσε από κει καθημερινά για να πάει στη στάση του λεωφορείου. Για δύο ολόκληρους μήνες τον έβλεπε που την κοίταζε, κοκκίνιζε ολόκληρη, αλλά πάντα προσπερνούσε βιαστικά. Εκείνος άρχιζε να της χαμογελά, και άλλες φορές να την καλημερίζει, αλλά η κοπέλα δεν ανταποκρίθηκε ποτέ. Έκανε πως δεν τον έβλεπε καν.

Όταν μια μέρα μπήκε μπροστά της και της έκοψε τον δρόμο, προκειμένου να της πιάσει κουβέντα, η Μαρία έφυγε τρέχοντας. Ο Στάθης όμως δεν το έβαλε κάτω. Την ακολούθησε μέχρι τη στάση κι έμεινε εκεί να της μιλάει, μέχρι που ήρθε το λεωφορείο της και την έχασε από τα μάτια του. Την επόμενη μέρα την περίμενε εκεί και για μία ολόκληρη εβδομάδα αυτό ήταν το καθημερινό τους ραντεβού.

Η Μαρία απέφευγε να του μιλάει, αλλά μέρα με τη μέρα τον συμπάθησε γιατί, εκτός από όμορφο παλικάρι, ήταν και πολύ ευγενικός και διακριτικός μαζί της. Η Ειρήνη, που φυσικά είχε ενημερωθεί από τη φίλη της για την πολιορκία του νεαρού, φρόντισε κι έμαθε από τον εργοδηγό της οικοδομής όσο περισσότερα μπορούσε για τον Στάθη. Επρόκειτο για ένα πολύ εργατικό παιδί, τίμιο και

ντόμπρο. Έπειτα από αυτή την ενημέρωση, εκείνη ήταν που προέτρεψε τη Μαρία να δεχτεί να βγει μαζί του, έστω για έναν καφέ, για να τον γνωρίσει καλύτερα.

Μέσα σε λίγους μήνες έγιναν αχώριστοι. Στο πρόσωπο του Στάθη το κορίτσι βρήκε για πρώτη φορά στη ζωή της όχι μόνο τον έρωτα, αλλά και τον άντρα προστάτη που δεν είχε ποτέ. Εκείνος τη φρόντιζε με τρυφερότητα, της γνώρισε τον κόσμο και τη ζωή και μαζί του ένωσε απόλυτα ευτυχισμένη. Έκανε όνειρα για ένα σπίτι δικό της με πολλά παιδιά, για να τους δώσει όσα εκείνη στερήθηκε.

Ο Στάθης δούλευε μεροκάματο στην οικοδομή ως εργάτης, βοηθός μαρμαρά. Ήταν καλός τεχνίτης, έπιαναν τα χέρια του κι ήταν σίγουρος πως κάποτε θα γινόταν μάστορας με δικό του συνεργείο. Μπορεί να ήταν ακόμα τόσο νέος, μα από τους πρώτους κιόλας μήνες της σχέσης τους της μίλησε για γάμο. Θα έπρεπε όμως να περιμένουν να πιάσει μερικά χρήματα στα χέρια του για να φτιάξουν τη ζωή τους όπως την ονειρεύονταν.

Εκείνος ήταν ορφανός από πατέρα και ζούσε με τη μάνα του σε μια μονοκατοικία στα Πατήσια. Η κυρα-Αγγέλω, όταν έμεινε χήρα στα είκοσι πέντε της χρόνια, πήρε τον μικρό της γιο κι έφυγε από το χωριό, λίγο έξω από τον Πύργο Ηλείας, για να βρει την τύχη της στην Αθήνα. Δούλευε καθαρίστρια για να τα βγάλουν πέρα οι δυο τους. Ο Στάθης τελείωσε το δημοτικό και ξεκίνησε να δουλεύει από δώδεκα χρόνων. Δεν τα έπαιρνε τα γράμματα κι ήθελε να βοηθήσει και τη μάνα του οικονομικά. Δεν άντεχε να τη βλέπει να γυρνάει στο σπίτι κρατώντας τη μέση της από τους πόνους.

Υπήρχαν φορές που η Μαρία σκεφτόταν πως η ίδια

ήταν πιο τυχερή που μεγάλωσε χωρίς μάνα. Οι ιστορίες που της έλεγε ο Στάθης από την παιδική του ηλικία την έκαναν να ανατριχιάζει ολόκληρη. Στο μυαλό της η κυρα-Αγγέλω είχε τη μορφή ενός τέρατος που βασάνιζε το παιδί του. Όμως εκείνος τα διηγούνταν πάντα όλα γελώντας, χωρίς να κρύβει πόσο μεγάλη αδυναμία είχε στη μάνα του.

«Μα είναι δυνατόν να σε πήγε μικρό παιδί στην αστυνομία;» τον ρώτησε έκπληκτη τη μέρα που της περιέγραψε μια απίθανη ιστορία από τα δεκατρία του χρόνια.

«Αφού σου λέω, δεν καταλαβαίνει από τέτοια η μάνα μου! Εγώ μάζευα τα λεφτά και τα έκρυβα στο μαξιλάρι, για να αγοράσω το ποδήλατο. Της έλεγα ότι έπαιρνα μεροκάματο ογδόντα δραχμές, ενώ έπαιρνα εκατό. Τις είκοσι τις έβαζα στην άκρη. Δούλευα τότε σ' έναν κινηματογράφο, είχα τον δίσκο με τις πορτοκαλάδες και τον πασατέμπο. Καμιά φορά είχα και φιλοδώρηματα κι έβγαζα κάτι παραπάνω. Έτσι είχα μαζέψει γύρω στο χιλιάριο, όταν τα βρήκε η κυρα-Αγγέλω και καταλαβαίνεις τι έγινε! Με βούτηξε απ' το αυτί και δε με άφηνε μέχρι να της πω πού βρήκα τα λεφτά! Έλα όμως που εγώ είχα αντρέψει και μ' έπνιξε ο θυμός! Θες από φόβο, θες από εγωισμό, αρνήθηκα να της το αποκαλύψω!»

«Και σε πήγε στον χωροφύλακα;»

«Ναι, σου λέω! Σταθήκαμε εκεί μπροστά και του είπε: “Ορίστε, κύριε χωροφύλακα, σας τον παραδίδω, είναι κλέφτης!”. Τότε βέβαια εγώ έσπασα, έβαλα τα κλάματα και της είπα την αλήθεια. Γυρίσαμε στο σπίτι και φυσικά μου τα πήρε τα λεφτά. “Με ψέματα στη μάνα σου δε θα αγοράσεις κανένα ποδήλατο”, μου είπε. Τελικά μερικά χρόνια αργότερα πήρα το μοτοσακό, αυτή που έχω και τώρα.

Με βοήθησε κι εκείνη φυσικά, από τις οικονομίες της».

«Πολύ σκληρή γυναίκα, Στάθη μου, πολύ...»

«Δε γινόταν αλλιώς, βρε Μαράκι. Ξέρεις τι διαόλου κάλτσα ήμουν κι εγώ; Πώς να με κάνει ζάφτι μια γυναίκα μόνη της χωρίς άντρα; Έχω φάει ξύλο εγώ απ' την κυρα-Αγγέλω, που θα το θυμάμαι μια ζωή! Με μεγάλωσε όμως με αρχές, δεν μπορώ να μην της το αναγνωρίσω. Είναι τίμια και δίκαιη γυναίκα. Βράχος σωστός!»

«Όπως το είπες! Σκληρή σαν βράχος! Όλο ξύλο και τιμωρίες έχεις να θυμηθείς από κείνη! Ποτέ δε σε χάιδεψε ως μάνα, ποτέ δε σε καλόπιασε;»

«Χάδια και φιλία; Δεν ξέρω από τέτοια! Καμιά φορά που της παραπονιόμουν, μου έλεγε πως αυτά είναι για τα κοριτσάκια! Εγώ έπρεπε να γίνω άντρας σωστός, βλέπεις. Όταν τη γνωρίσεις, θα καταλάβεις πως είναι καλός άνθρωπος, Μαριώ μου. Η ζωή την ανάγκασε να είναι έτσι σκληρή. Εγώ της χρωστώ ευγνωμοσύνη γιατί πάλεψε για να με αναστήσει μια γυναίκα μόνη της, και στάθηκε στο πλάι μου δυνατή ίσαμε δέκα άντρες! Με έμαθε να είμαι κι εγώ σωστός και να κρατάω τον λόγο μου. Γι' αυτό και θα σε πάρω με παπά και με κουμπάρο!»

Με τον καιρό η Μαρία αναγκάστηκε να παραδεχτεί πως πράγματι η κυρα-Αγγέλω είχε κάνει καλή δουλειά με τον γιο της. Ο Στάθης ήταν ακέραιος χαρακτήρας, την αγαπούσε πραγματικά κι ήταν σίγουρη πως θα κρατούσε τον λόγο του και θα την παντρευόταν. Όταν θα ήταν σε θέση να συντηρεί μόνος του την οικογένειά του, θα άνοιγαν το δικό τους σπιτικό. Ο Στάθης δεν ήθελε να δουλεύει η γυναίκα του, ήταν παραδοσιακός άντρας.

Όσες φορές τής ζήτησε όμως να πάνε σπίτι του να γνω-

ρίσει τη μάνα του, εκείνη αρνήθηκε. Είχε αποκτήσει μια περιέργη φοβία για τη γυναίκα αυτή, που στο μυαλό της την είχε ταυτίσει με την κυρία Κατερίνα από το ίδρυμα, την πιο κακή και σκληρή υπάλληλο που όλα τα κορίτσια τη μισούσαν! Ήταν πάντα μουτρωμένη, συνέχεια τις μάλωνε και μοίραζε ξυλιές με την παραμικρή αφορμή. Πίστευε ότι και η μητέρα του αγαπημένου της θα ήταν κάτι σαν την κακιά μητριά των παραμυθιών που διάβαζε μικρή.

Εκείνο το βράδυ όμως πέρασε το κατώφλι της κυρα-Αγγέλωσ, γιατί δεν είχε πια άλλη επιλογή. Είχε μείνει έγκυος, η κοιλιά της φούσκωνε κι ο γάμος έπρεπε να επισπευστεί. Ο Στάθης είχε ήδη μιλήσει στη μάνα του κι εκείνη δέχτηκε να τους βοηθήσει. Η Μαρία δεν μπορούσε να πιστέψει πως η γυναίκα το είχε δεχτεί έτσι εύκολα, αλλά ο καλός της τη διαβεβαίωνε πως δε θα είχαν κανένα πρόβλημα. Το μωρό τους θα γεννιόταν μέσα σε μια κανονική οικογένεια, κι όσο κι αν ζορίζονταν στην αρχή, εκείνος θα φρόντιζε να μην τους λείψει τίποτα, ούτε από το μωρό, αλλά ούτε κι από την ίδια.

Φυσικά, μέχρι να γινόταν ο γάμος και να γεννιόταν το παιδί, θα έπρεπε να μείνουν στο σπίτι του Στάθη. Δε γινόταν διαφορετικά. Δεν υπήρχαν χρήματα για να καλύψουν τα έξοδα του γάμου και της γέννας, τις πρώτες ανάγκες του μωρού, αλλά και τα έξοδα ενός καινούργιου σπιτιού. Νοίκια, έπιπλα, ηλεκτρικά, από πού θα έβγαιναν όλα αυτά; Σίγουρα όχι από το μεροκάματο του Στάθη και τον πενιχρό μισθό της Μαρίας από το εργοστάσιο. Άσε που σύντομα θα έπρεπε να σταματήσει εκείνη τη δουλειά για να φροντίσει το μωρό τους.

Ήταν η μόνη λύση. Θα έμεναν όλοι μαζί στη μονοκα-

τοικία στα Πατήσια κι η κυρα-Αγγέλω θα συνεισέφερε στα έξοδά τους, ώσπου να μπορέσουν τα παιδιά να σταθούν στα πόδια τους. Φυσικά η Μαρία δεν ήξερε πότε θα γινόταν αυτό και φοβόταν πως δε θα ήταν πολύ σύντομα. Ωστόσο τον αγαπούσε τον Στάθη, όπως αγαπούσε και το πλάσμα που μεγάλωνε μέσα της. Ήταν η πρώτη κι ίσως η μοναδική ευκαιρία της να αποκτήσει οικογένεια, γι' αυτό και δέχτηκε την πρότασή του. Κι ας μην ήταν η μάνα του η μάνα εκείνη που η κοπέλα ονειρευόταν να έχει.

«Καλώς τους!»

Η Μαρία γύρισε το κεφάλι της προς τη μεριά όπου ακούστηκε η φωνή κι έμεινε άναυδη. Αυτή ήταν η περιβόητη κυρα-Αγγέλω; Η φιγούρα της κοντής μικροκαμωμένης γυναίκας με τα κοντοκομμένα μαύρα μαλλιά δεν ταίριαζε με την εικόνα που είχε σχηματίσει στο μυαλό της. Η πεθερά της στεκόταν στητή κι αγέλαστη απέναντί τους και κοιτούσε μια την ίδια και μια τον γιο της, σαν κάτι να περίμενε.

Ο Στάθης την έσπρωξε ελαφρώς προκειμένου να ξεκοκαλώσει, κι η κοπέλα πλησίασε τρέμοντας τη γυναίκα, της πρόσφερε το κουτί με τα γλυκά κι έσκυψε και τη φίλησε στα μάγουλα σταυρωτά. Άπειρες φορές είχε προβάρει νοητά αυτή τη σκηνή τις προηγούμενες μέρες. Έτσι την είχε συμβουλέψει ο Στάθης να κάνει, αυτό πίστευε πως ήταν το σωστό. Ευτυχώς δεν της είχε ζητήσει να της φιλήσει και το χέρι.

«Αυτή είν' η τσούπρα σου το λεπόν;» είπε η κυρα-Αγγέλω με έντονη επαρχιώτικη προφορά, κοιτάζοντας τη Μαρία από πάνω μέχρι κάτω. Η κοπέλα κοκκίνισε και χαμήλωσε τα μάτια. Είχε φορέσει το πιο όμορφο φόρεμά της κι είχε μαζέψει τα καστανά μακριά μαλλιά της στο πίσω

μέρος του κεφαλιού της, προκειμένου να δείχνει σεμνή.

«Αυτή είναι, μάνα! Η Μαρία μου! Άντε, καθίστε να τα πείτε εσείς, πάω εγώ να βάλω ένα κρασάκι να πιούμε για το καλό!» είπε ο Στάθης και κίνησε για την πόρτα που προφανώς οδηγούσε στην κουζίνα.

«Να κάτσεις χάμου! Στου σπίτι μ' ιγού κάνου τα κεράσματα!» απάντησε η κυρα-Αγγέλω και με μια γρήγορη κίνηση τον προσπέρασε και μπήκε εκείνη στην κουζίνα.

Ο Στάθης με τη Μαρία κοιτάχτηκαν αμίλητοι. Εκείνος της χαμογέλασε και της έκανε νόημα να καθίσει δίπλα του στον ξύλινο καναπέ που η κυρα-Αγγέλω είχε στολίσει με χειροποίητο κεντητό ριχτάρι.

«Πώς την είδες;» τη ρώτησε χαμηλόφωνα έπειτα από λίγο.

«Ξέρω 'γώ; Όπως μου τα 'λεγες! Ανέκφραστη! Σαν να μη χάρηκε που μας είδε...»

«Πάντα έτσι είναι το ύφος της, μην την παρεξηγείς».

«Την περίμενα πάντως πιο... πιο... μεγάλη!»

«Σε ηλικία;»

«Όχι, σε σωματική διάπλαση. Σε ηλικία μάλλον την περίμενα πιο μικρή. Δε φαίνεται για σαράντα κάτι χρόνων, μεγαλύτερη φαίνεται».

«Είναι ταλαιπωρημένη, γι' αυτό. Πριν έρθουμε στην Αθήνα, δούλευε στα χωράφια με τον πατέρα μου, νυχθημερόν! Και μέχρι και σήμερα δουλεύει σκληρά. Τη γέρασαν τα βάσανα. Σ' το είχα πει όμως πως είναι αδύνατη, δε σ' το είχα πει;»

«Ναι, είναι πολύ μικροκαμωμένη, δεν ξέρω, δεν τη φανταζόμουν έτσι...»

«Εγώ φταίω. Σε έχω τρομάξει, μου φαίνεται, με όσα

σου έχω πει. Θα την αγαπήσεις, θα το δεις. Κι εκείνη θα σ' αγαπήσει. Χαίρεται πολύ για το μωρό! Πάρ' τη με το καλό και θα τα πάτε μια χαρά οι δυο σας!»

Το άνοιγμα της πόρτας διέκοψε την κουβέντα του ζευγαριού. Η κυρα-Αγγέλω εμφανίστηκε μ' έναν δυσανάλογα μεγάλο δίσκο για το μπόι της, κουβαλώντας μια κανάτα κρασί, ποτήρια και μια πιατέλα με διάφορα καλούδια. Η Μαρία σηκώθηκε αμέσως και πήγε να της τον πάρει από τα χέρια, αλλά η γυναίκα αρνήθηκε. Τον ακούμπησε στο τραπέζι μπροστά τους και σέρβιρε για όλους.

Τσούγκρισαν τα ποτήρια τους και ήπιαν.

«Φάτε, ντε!» τους προέτρεψε η κυρα-Αγγέλω κι ο Στάθης ξεκίνησε να δοκιμάζει από τους κεφτέδες και τα υπόλοιπα μεζεδάκια. Της Μαρίας δεν της κατέβαινε μπουκιά. Η πεθερά της εξακολουθούσε να έχει το βλοσυρό βλέμμα της καρφωμένο πάνω της.

«Πόσου μηνούν είσαι;» της είπε ξαφνικά κι ο Στάθης κόντεψε να πνιγεί με το φαγητό του.

«Βρε μάνα, κάτσε να πούμε καμιά κουβέντα πρώτα και θα έρθουμε και σ' αυτό! Πώς σου φαίνεται η νύφη σου; Δεν είναι πολύ όμορφη;» είπε στην προσπάθειά του να σπάσει τον πάγο.

«Καλή είναι... Για να μη βαστήξεις να περιμένεις μέχρι την εκκλησιά και να την γκαστρώσεις, πα να πει πως έχει πουλλές χάρες!»

Η κοπέλα κόντεψε να λιποθυμήσει. Τελικά μάλλον η μέλλουσα πεθερά της ήταν ακόμα χειρότερη απ' ό,τι την περίμενε! Τι κουβέντα ήταν αυτή που ξεστόμισε; Κι ο Στάθης, αντί να θυμώσει και να της κόψει τον αέρα, έβαλε τα γέλια! Χριστούλη μου, πού είχε μπλέξει;

Η επόμενη μία ώρα που έμειναν στο σπίτι της φάνηκε αιώνας. Η κυρα-Αγγέλω δεν έχανε ευκαιρία να πετάει κακίες για το γεγονός ότι ο γιος της πήγε κι έμπλεξε τόσο νέος με παντρείς και γεννητούρια.

«Κι αφού μας έτυχε, βρε μάνα, τι να κάναμε;» της είπε ο Στάθης κάποια στιγμή, πάντα με το χαμόγελο στα χείλη.

«Αυτά τα σκέφτουνται πριν πλαγιάσουν, τώρα τι να κάνετε; Τώρα θα τη στεφανωθείς και θα μεγαλώσεις το παιδί σου όπως του πρέπει! Να 'ναι καλά τα χέρια μου να καθαρίζουν σκάλες να λες!»

Συμφώνησαν να έρθει η Μαρία να μείνει μαζί τους μετά τον γάμο, που θα γινόταν σε έναν μήνα. Στο μεταξύ, θα σταματούσε κι από τη δουλειά, προκειμένου να κάνουν μαζί με τη μάνα του όλες τις ετοιμασίες που χρειάζονταν. Ελάχιστα συμμετείχε εκείνη στην κουβέντα ανάμεσα σε μάνα και γιο, λες και δεν την αφορούσε το θέμα.

Μιλούσε μόνο όταν της απεύθυναν τον λόγο κι απαντούσε με όσο το δυνατόν λιγότερα λόγια στις ερωτήσεις της πεθεράς της. *Όχι, δεν έχω κανέναν συγγενή. Όχι, δεν έχω προίκα. Μεγάλωσα στο ορφανοτροφείο, κανείς δεν ξέρει ποιοι ήταν οι γονείς μου. Όχι, δεν έχω πολλά πράγματα. Ναι, ξέρω να μαγειρεύω.*

Την ώρα που έφευγαν για να τη γυρίσει ο Στάθης στο σπίτι της, η μάνα του τον σταμάτησε στην πόρτα.

«Ούτε ξέρουμε πούθε κρατά η σκούφια της! Σε τύφλωσε η ομορφάδα της, κουκούτσι μυαλό δεν έχεις! Ο Θεός να μας φυλάει τι θα δούμε από δαύτην!» του είπε μέσα από τα δόντια της σκυθρωπή και του γύρισε την πλάτη.

Η κοπέλα, μέσα στην κάμαρά της, χάζευε το εικονοστάσι όπου είχε κρεμασμένα τα στέφανα του γάμου της, ευτυχισμένη αλλά και προβληματισμένη. Δεν ήθελε να ζει σε αυτό το σπίτι, της ήταν πολύ δύσκολο. Θα πίστευε κανείς πως θα ήταν αρκετά σκληραγωγημένη από τη ζωή της στο ίδρυμα, κι όμως, τα χρόνια εκείνα φάνταζαν παράδεισος μπροστά στην κόλαση της συμβίωσης με την πεθερά της.

Ευτυχώς τα πρωινά εκείνη έλειπε και η Μαρία ασχολούνταν με το σπίτι χωρίς να την έχει πάνω από το κεφάλι της. Το μεσημέρι βέβαια που επέστρεφε η κυρα-Αγγέλω, η νύφη της ένιωθε πως περνούσε από επιθεώρηση. Το κορακίσιο μάτι της πεθεράς έψαχνε να βρει ατέλειες στο νοικοκυριό. Άλλες φορές τής έκανε παρατήρηση ότι δεν άσπρισε καλά τα ρούχα, άλλοτε πως δεν έψησε σωστά το φαγητό, πως δεν έστρωσε όπως έπρεπε τα σεντόνια κι ένα σωρό άλλα.

Η Μαρία έκανε αγώνα καθημερινά για να την ευχαριστεί, αλλά αυτό φαινόταν αδύνατο. Ύστερα από δύο μήνες συμβίωσης, είχε πια παραιτηθεί. Είχε φουσκώσει και περισσότερο και ο Στάθης τη μάλωνε να μην κάνει βαριές

δουλειές. Όταν μια μέρα το είπε μπροστά στη μάνα του, εκείνη μονολόγησε, χωρίς να τους κοιτάζει: «Εγώ εννιά μηνών γκαστρωμένη έσκαβα στα χωράφια και μια χαρά βγήκες του λόγου σου...».

Ο Στάθης δεν τη συνεριζόταν, την έπαιρνε πάντα με το καλό για να μη δημιουργεί ένταση ανάμεσα στις δυο γυναίκες. Η Μαρία, ενώ τις πρώτες μέρες τού μετέφερε όλα τα παράπονά της, τώρα πια είχε σταματήσει να του λέει το οτιδήποτε. Από εκείνη τη μέρα που η πεθερά της την είπε «ρουφιάνα» μόλις έμειναν μόνες τους, κατάλαβε πως με το να διαμαρτύρεται στον άντρα της, όχι απλώς δεν κέρδιζε τίποτα, αλλά έστρεφε την πεθερά της ακόμα περισσότερο εναντίον της.

Ξεκίνησε να στρώνει το κρεβάτι της κι ένα χαμόγελο σχηματίστηκε στο όμορφο πρόσωπό της. Χθες βράδυ ο Στάθης της ήταν πολύ θερμός όταν την έκανε δική του, λες και δεν τον ενοχλούσε η αντιαισθητική κοιλιά της. Πρόσεχαν πάρα πολύ να μην κάνουν θόρυβο, να μην τους ξεφύγει καμιά φωνή μέσα στο πάθος τους ή οτιδήποτε θα μαρτυρούσε στη μάνα του το τι συνέβαινε μέσα σε εκείνη την κάμαρα.

Πόσο πιο όμορφα ήταν όταν βρίσκονταν στο δικό της το σπίτι, εκεί όπου κανείς δεν μπορούσε να τους δει ή να τους ακούσει... Τώρα έπρεπε να κάνουν ό,τι κάνουν κρυφά κι αθόρυβα, λες κι ήταν παράνομο ζευγάρι. Δεν μπορούσαν να χαρούν τον έρωτα ούτε μέσα στο ίδιο τους το σπίτι! Αυτό βέβαια ήταν το λιγότερο, μπροστά σε όλα τα υπόλοιπα προβλήματα που της δημιουργούσε η παρουσία της μάνας του εκεί μέσα.

Το χτύπημα στο τζάμι την έκανε να γυρίσει απότομα

προς το παράθυρο τρομάζοντάς την, με αποτέλεσμα να χάσει την ισορροπία της και να πέσει μπρούμυτα στο κρεβάτι. Όταν κοίταξε καλύτερα, είδε το έντρομο πρόσωπο της φίλης της να την κοιτάζει μέσα από το γυαλί. Σηκώθηκε προσεκτικά και της έκανε νόημα να πάει στην πόρτα.

«Πώς από δω, Ειρήνη μου;» τη ρώτησε αγκαλιάζοντάς την και γελώντας ακόμα με το πάθημά της.

«Αχ, μωρέ Μαρία, συγγνώμη! Σε τρόμαξα και δεν το ήθελα! Ευτυχώς που έπεσες στο κρεβάτι! Δε χτύπησες, ε;» είπε εκείνη με ανησυχία.

«Όχι, μωρέ, δεν παθαίνω τίποτα, μη φοβάσαι! Γιατί δε χτύπησες κατευθείαν την πόρτα όμως;»

«Δεν ήξερα αν λείπει η μέγαιρα! Λείπει;» ρώτησε η Ειρήνη χαμηλώνοντας τη φωνή της.

«Ναι, ελα μέσα, έχει φύγει από νωρίς. Καθαρίζει και τα γραφεία σήμερα, θ' αργήσει. Μα καλά, εσύ πώς και δεν είσαι στη δουλειά;» απόρησε η Μαρία περνώντας τη στην κουζίνα για να της φτιάξει καφέ. Η Ειρήνη δούλευε στο ίδιο εργοστάσιο όπου δούλευε κι η ίδια πριν από τον γάμο της.

«Είπα ότι είμαι άρρωστη και δεν πήγα. Μη με κοιτάς έτσι, ρε Μαρία, δεν την μπορώ αυτή τη δουλειά! Από τότε που έφυγες κι εσύ, μου είναι αδύνατον να σταθώ εκεί μέσα! Θα ψάξω να βρω κάτι άλλο, δε γίνεται. Άσε που ήθελα και να σε δω, τόσες μέρες έχουμε να τα πούμε».

«Καλά, εσύ ξέρεις. Εγώ πάντως χαίρομαι πολύ που σε έχω εδώ! Αχ, μου λείπεις, μωρέ Ειρήνη...» είπε η Μαρία και τα μάτια της γέμισαν δάκρυα.

Η Ειρήνη πήγε κοντά της και την αγκάλιασε. Πήρε το φλιτζάνι με τον καφέ από τα χέρια της φίλης της και την τράβηξε να καθίσουν στο τραπέζι.

«Τι συμβαίνει, κορίτσι μου; Κάτι συμβαίνει... Δεν είναι φάτσα νιόπαντρης γυναίκας αυτή! Μαλώσατε με τον Στάθη;» τη ρώτησε κοιτάζοντάς τη στα μάτια. Πάντα καταλάβαινε τη Μαρία από τα μάτια της και μόνο. Με τα χρόνια είχε μάθει να διαβάζει τα πάντα εκεί μέσα.

«Όχι, όχι, με τον Στάθη είμαστε μια χαρά! Όσο μας αφήνει αυτή τουλάχιστον! Ευτυχώς δύο φορές την εβδομάδα δουλεύει και το απόγευμα κι έτσι μένουμε και λίγο μόνοι μας...» απάντησε εκείνη με παράπονο.

«Κατάλαβα... Με την πεθερά σου τα 'χεις! Τι σου έκανε πάλι;» είπε η Ειρήνη κι αναστέναξε. Κάθε φορά που μιλούσε με τη φίλη της, όλο και μια καινούργια ιστορία φρίκης είχε να της διηγηθεί.

«Εννοείς εκτός από τα συνηθισμένα; Εκτός από το γεγονός ότι παντρεύτηκα κι είναι λες και ζω σε μαυσωλείο; Ποτέ δε χαμογελάει, παιδί μου, αυτή η γυναίκα, είναι απίστευτο! Τις φωτογραφίες του γάμου τις είδες έξω; Σε όλες σκυθρωπή κι αγέλαστη, λες κι είχε πάει σε κηδεία!»

Η Ειρήνη γέλασε. Πέρα από την τραγικότητα της κατάστασης, την έκανε γούστο τη Μαρία έτσι που τα περιέγραφε.

«Ε, αυτό πάρ' το απόφαση! Έτσι είναι η πεθερά σου! Τα καινούργια πες μου! Τι έγινε;»

«Χθες το βράδυ, πριν πέσουμε για ύπνο, θυμήθηκε να μου πει ότι θα ξεπάγωνε κληματόφυλλα για να κάνουμε σήμερα ντολμάδες. Και βέβαια εννοούσε να κάνω εγώ ντολμάδες για να είναι το φαγητό έτοιμο για το μεσημέρι. Δεν μπορούσε, βλέπεις, να τους φτιάξει αυτή αποβραδής όπως έκανε πρώτα! Τέλος πάντων, της λέω εγώ: “Μα δεν ξέρω να φτιάχνω ντολμάδες, μάνα”. Κι αφού με

κοιτάει καλά καλά σαν να θέλει να με φτύσει, ξαναμπαίνω στην κουζίνα λέγοντας: “Εσείς οι νιες μόνου τα ποδάρια σας ξέρετε ν’ ανοίγετε, τίπουτις άλλου”».

Η Ειρήνη αυτή τη φορά έσκασε σε τέτοια γέλια, που τελικά παρέσυρε και την ίδια τη Μαρία, η οποία μέχρι πριν από λίγο ήταν έτοιμη να κλάψει.

«Καλά, είναι τρομερή αυτή η γυναίκα! Μα είναι δυνατόν να είπε τέτοια κουβέντα μπροστά στον γιο της; Ο Στάθης δεν την έβρισε;» ρώτησε η Ειρήνη μόλις ξαναβρήκε την ανάσα της.

«Καλά κάνεις και γελάς, έτσι έπρεπε να κάνω κι εγώ, όχι να κλαίω! Ο Στάθης ήταν στο δωμάτιο, δεν την άκουσε. Και δεν του είπα τίποτα βέβαια, γιατί θα πήγαινε μετά αυτός να της βάλει χέρι, και όταν θα μ’ έβρισκε πάλι μόνη μου η γριά, θα με έλεγε ρουφιάννα! Κατάλαβες τώρα; Κι έτσι τα καταπίνω όλα!»

Η Μαρία μούτρωσε πάλι κι η Ειρήνη έσκυψε και της έσφιξε το χέρι.

«Έλα, μην ταράζεσαι τώρα, πάει, πέρασε. Πρέπει να γίνεις αναίσθητη, από το ένα αυτί να σου μπαίνουν κι από το άλλο να σου βγαίνουν! Δεν κάνει να συγχύζεσαι και να στενοχωριέσαι στην κατάσταση σου, βρε Μαρία μου... Μα κι αυτή όμως! Ούτε την εγκυμοσύνη σου δε σκέφτεται! Δεν τη νοιάζει να βγει το εγγόνι της γερό;»

«Ποια να νοιάξει, μωρέ, αυτή; Αυτή δε νοιάστηκε ούτε για το παιδί της, θα νοιαστεί για το εγγόνι της;» αγανάκτησε η Μαρία.

«Τώρα είσαι άδικη! Για να της έχει ο Στάθης τόση αδυναμία, σημαίνει πως κάτι θα έχει κάνει κι αυτή γι’ αυτόν. Απόδειξη πως δουλεύει τόσες ώρες, και μάλιστα σε τέτοια

σκληρή δουλειά για να βοηθάει κι εσάς. Δεν μπορεί να είναι τόσο κακιά... απλώς είναι παράξενη, γιατί δεν το δέχεσαι;» της είπε η φίλη της προσπαθώντας να την καλμάρει.

«Ναι, δε λέω... Τον αγαπάει με τον τρόπο της. Πάντως δεν το δείχνει καθόλου! Κι εγώ δε θέλω το παιδί μου να μεγαλώσει μέσα σ' αυτό το σπίτι, μ' αυτή τη γιαγιά! Είναι τόσο ψυχρή, τόσο σκληρή, άκαρδη! Τι θα κάνουμε, Ειρήνη μου; Νιώθω εγκλωβισμένη εδώ μέσα!»

«Μπορεί με το μωρό να μην είναι έτσι, βρε παιδάκι μου. Μη φέρνεις την καταστροφή! Αργά ή γρήγορα θα σταθείτε κι εσείς στα πόδια σας και θα μπορέσετε να πιάσετε ένα δικό σας σπίτι. Ας είναι μικρό και παλιό, τουλάχιστον να είναι δικό σας!» την παρηγόρησε η Ειρήνη.

«Μακάρι, αλλά δεν το βλέπω. Αυτή δεν πρόκειται να αφήσει τη δουλειά της για να μας κρατάει το παιδί, ώστε να μπορέσω κι εγώ να ξαναγυρίσω στη δουλειά. Να δουλεύω για να πληρώνουμε γυναίκα; Θα πρέπει να μεγαλώσει αρκετά για να το πάμε σε σταθμό κι έπειτα βλέπουμε. Είναι δύσκολα τα πράγματα... Κι εδώ πληρώνουν ενοίκιο, μη νομίζεις πως είναι δικό τους το σπίτι».

«Μάλιστα... Ε, κάνε υπομονή, τι να σου πω κι εγώ; Μπορεί με το μωρό πραγματικά ν' αλλάξει η κυρα-Αγγέλω κι όλα να γίνουν καλύτερα. Τα ντολμαδάκια τελικά τα έφτιαξε μόνη της;» ρώτησε η Ειρήνη για να διαλύσει την ένταση.

Η Μαρία χαμογέλασε. «Ναι, τι να 'κανε; Τα έφτιαξε το βράδυ πριν πέσει. Εκεί είναι, στην κατσαρόλα. Κι είναι και νόστιμα τ' άτιμα, έφαγα ήδη μερικά πριν από λίγο!»

Όλο το πρωινό κύλησε με ασταμάτητη κουβέντα ανάμεσα στα δυο κορίτσια που είχαν πολύ καιρό να βρεθούν

έτσι μόνες τους και ξένοιαστες. Η Ειρήνη βοήθησε τη Μαρία να τελειώσει τις δουλειές της στο σπίτι κι αργότερα το μεσημέρι ξαναστρώθηκαν στο τραπέζι της κουζίνας για να της ρίξει τα χαρτιά – μια συνήθεια που είχαν κρατήσει από τον καιρό της συγκατοίκησής τους.

«Όχι ότι τα πιστεύω, αλλά τέλος πάντων! Έτσι, για να περάσει η ώρα!» είπε η Μαρία κι έκατσε απέναντι στη φίλη της.

«Κακώς δεν τα πιστεύεις! Κι άμα δεν τα πιστεύεις, δε σου βγαίνουν! Παιδάκι μου, αυτή η Σμυρνιά, η πρώτην αφεντικίνα μου, είναι φοβερή! Ό,τι μου έχει μάθει βγαίνει πάντα! Κι εγώ βέβαια έχω εξασκηθεί τόσο καιρό, μη νομίζεις... Στο εργοστάσιο στο διάλειμμα όλες μού έρχονται με την τράπουλα στο χέρι για να τους τα ρίξω. Νομίζω θα έπρεπε να πληρώνομαι», σχολίασε η Ειρήνη όσο ανακάτευε την τράπουλα μπροστά της.

«Καλά, καλά, άσ' τα αυτά και τελείωνε! Δε θέλω να μας βρει εδώ η γριά!» είπε η Μαρία απότομα.

«Μα γιατί τη λες γριά, καλέ; Δεν είναι και τόσο μεγάλη!»

«Γιατί σαν γριά είναι και σαν γριά φέρεται! Γι' αυτό! Άντε, λέγε!»

«Λοιπόν, για να δούμε... Αυτή η ντάμα είσαι εσύ... Να, κι αυτός στο στεφάνι σου ο Στάθης! Βλέπεις πώς βγαίνουν;»

«Άσε μας, ρε Ειρήνη! Ένας βαλές και μια ντάμα είναι μόνο! Τους βάφτισες Μαρία και Στάθη και καθάρισες!» την ειρωνεύτηκε η Μαρία.

«Καλά... Κάτσε και θα δεις! Όπα! Να το! Να το και το μωρό! Το βλέπεις αυτό το χαρτί εδώ δίπλα σας; Μωρό είναι αυτό! Πιστεύεις τώρα;» φώναξε η Ειρήνη με ενθουσιασμό.

Η Μαρία ξεφύσηξε και κούνησε το κεφάλι της. «Τίποτα καινούργιο έχεις να μου πεις; Αν όχι, μάζεψ' τα γιατί όπου να 'ναι θα 'ρθει».

«Μη βιάζεσαι, μωρέ! Ορίστε, ξανακόψε!»

Η Ειρήνη, αφού μάζεψε και πάλι την τράπουλα σε μια στοίβα, την έσπρωξε προς τη μεριά της φίλης της, προκειμένου εκείνη να την κόψει σε τρεις μικρότερες. Τα χαρτιά απλώθηκαν και πάλι στο τραπέζι.

«Μμ... Καβγάδες βλέπω...» είπε η Ειρήνη ρίχνοντας το ένα φύλλο πάνω στο άλλο.

«Σώπα! Αυτό κι αν είναι νέο!» την αποπήρε η Μαρία.

«Κάτι σαν ταξίδι βλέπω εδώ όμως, ρε Μαριώ. Για κάτω να δω τι θα μου βγάλει», είπε ξαφνικά η Ειρήνη και αναπτερώθηκε το ενδιαφέρον της.

Τράβηξε άλλο ένα φύλλο και το ακούμπησε κλειστό πάνω στο ζευγάρι του βαλέ και της ντάμας. Έκανε το ίδιο με ακόμα δυο φύλλα και μετά ξεκίνησε να τα αναποδογυρίζει με τη σειρά. Η Μαρία παρακολουθούσε με δυσπιστία, αλλά αυτό το νέο για το ταξίδι είχε εξάψει την περιέργειά της. Λες να γινόταν κανένα θαύμα και να κατάφερναν να φύγουν για λίγο με τον καλό της από κει μέσα οι δυο τους; Έστω και για ένα Σαββατοκύριακο;

Ξαφνικά η Ειρήνη κοκάλωσε. Χλώμιασε και ξεροκατάπιε. Η Μαρία τη ρωτούσε, τη σκουντούσε, αλλά εκείνη αρνιόταν να μιλήσει. Τα μάτια της παρέμεναν καρφωμένα πάνω στην απλωμένη τράπουλα. Ήταν φανερό ότι είχε δει κάτι που δεν της άρεσε. Δεν της άρεσε καθόλου.

«Θα μου πεις ή θα με σκάσεις;» της φώναξε η Μαρία έπειτα από λίγο, έχοντας χάσει την υπομονή της.

«Τίποτα, τίποτα, βλακείες! Άσε, μωρέ, παράτα τα,

αφού δεν τα πιστεύεις έτσι κι αλλιώς!» είπε η Ειρήνη με τρεμάμενη φωνή και ξεκίνησε να ξαναμαζεύει τα χαρτιά για να τα βάλει στην τσάντα της.

Η Μαρία κάτι ξεκίνησε να της πει, αλλά το άνοιγμα της πόρτας την έκανε να παγώσει στη θέση της. Τα δυο κορίτσια κοιτάχτηκαν με πανικό και προσπάθησαν να εξαφανίσουν την τράπουλα όπως όπως. Η κυρα-Αγγέλω όμως είχε ήδη μπει στην κουζίνα και μεμιάς κατάλαβε ακριβώς τι συνέβαινε.

«Ήμαρτον, Παναγία μου! Ου σατανάς μέσα στου σπίτι μου! Τι κάνετε εκεί, ωρέ συφοριασμένες; Τι πράγματα του διαβόλου βάλατε εδώ μέσα; Σαν δεν ντρέπεστε, πανάθεμά σας! Μάζεψ' τα και φύγε, ωρή καταραμένη, έξου απού του σπίτι μου!»

Η Ειρήνη, με σκυμμένο το κεφάλι, έριξε τα υπόλοιπα χαρτιά ανάκατα στην τσάντα της κι εξαφανίστηκε χωρίς να πει κουβέντα. Η κυρα-Αγγέλω για αρκετή ώρα ακόμα μονολογούσε κι έβριζε. Η Μαρία έβαλε τα κλάματα και πήγε και κλείστηκε στην κάμαρά της. Εκεί τη βρήκε ο Στάθης αρκετή ώρα αργότερα, όταν γύρισε από την οικοδομή.

Ο κακός χαμός έγινε τη μέρα εκείνη. Η Μαρία δεν μπορούσε να του κρύψει τον λόγο για τον οποίο τη βρήκε κλεισμένη στο δωμάτιο να κλαίει κι έτσι αναγκάστηκε να του πει τι είχε συμβεί. Ο Στάθης νευρίασε πολύ με τη μάνα του και της έκανε μεγάλη φασαρία. Της απαγόρευσε να ξαναμιλήσει στη νύφη της με τέτοιο τρόπο και να τη στενοχωρεί έτσι στην κατάστασή της. Στο κάτω κάτω, οι δύο φίλες δεν έκαναν κάτι κακό, ένα παιχνίδι ήταν μόνο.

«Παιχνίδια παίζουν τα παιδαρέλια, όχι αυτούνες, ουλόκληρες γαιδάρεις, σαν δεν ντρέπονται! Δε θέλου μέσα στου

σπίτι μου χαρτιά και τέτοια πράγματα του σατανά!» απάντησε απτόητη η κυρα-Αγγέλω, εμμένοντας στη στάση της.

«Μάνα, κάποτε θα πρέπει να καταλάβεις ότι αυτό πλέον είναι και δικό μας σπίτι! Κάνω υπομονή, αλλά ως πότε; Δεν αντέχω να βλέπω τη γυναίκα μου στενοχωρημένη εξαιτίας σου κάθε λίγο και λιγάκι! Βάλε κι εσύ λίγο νερό στο κρασί σου, γιατί δε θ' αντέξω για πολύ, σ' το λέω! Θα την πάρω και θα φύγουμε και δε θα μας ξαναδείς ποτέ!» φώναξε ο Στάθης, ο οποίος είχε γίνει κατακόκκινος από τα νεύρα του.

«Μπα; Και πού θα πάτε του λόγου σας; Απού τούτα τα χέρια τρούτε ούλοι!» απάντησε εκείνη και έδειξε τα ροζιασμένα χέρια της με τα σπασμένα νύχια.

«Ας τρώμε ξεροκόμματα, δε με νοιάζει! Θα βρω τον τρόπο! Αλλά σε προειδοποιώ, αυτή σου τη συμπεριφορά δε θα την ανεχτώ άλλο!» απάντησε ο Στάθης και φεύγοντας από την κουζίνα έκλεισε με πάταγο πίσω του την πόρτα. Μέχρι να φτάσει στην κάμαρά του, άκουγε τη μάνα του να εκτοξεύει βρισιές προς το μέρος του.

Οι επόμενοι μήνες κύλησαν πιο ήσυχα για τη νεαρή κοπέλα, αφού η πεθερά της περιέργως σεβάστηκε την επιθυμία του γιου της και σταμάτησε να τα βάζει μαζί της όλη την ώρα. Δεν έλειπαν φυσικά οι στραβές ματιές και τα μισόλογα μέσα από τα δόντια της, αλλά τουλάχιστον δεν ερχόταν πλέον σε ανοιχτή αντιπαράθεση μαζί της. Της μιλούσε μόνο όταν ήταν απολύτως απαραίτητο, για να συνεννοηθούν για το φαγητό ή κάποια άλλη δουλειά του νοικοκυριού και κατά τα άλλα την άφηνε στην ησυχία της.

Η Μαρία είχε ηρεμήσει μεν, από την άλλη όμως στενοχωριόταν με αυτή την κατάσταση μέσα στο σπίτι. Δεν

ήθελε να είναι σαν ξένες με την πεθερά της. Εκείνη δεν είχε γνωρίσει μάννα κι έλπιζε πως η μητέρα του άντρα της θα γέμιζε αυτό το κενό στη ζωή της. Όμως έπρεπε να αποδεχτεί την πραγματικότητα. Η κυρα-Αγγέλω ποτέ δε θα την έβλεπε σαν κόρη της. Και το πιθανότερο ήταν πως ούτε στο μωρό τους θα φερόταν ως σωστή γιαγιά. Μάλλον δεν υπήρχε τίποτα που να μαλάκωνε την καρδιά αυτής της γυναίκας, σε αυτό το συμπέρασμα είχε καταλήξει.

Ένα πρωινό του Μάρτη, την ώρα που σηκώθηκε η Μαρία από το κρεβάτι, βρήκε στην κουζίνα την πεθερά της, αν και η ώρα ήταν περασμένη.

«Τι κάνεις εδώ, μάννα; Δεν πήγες στη δουλειά;» τη ρώτησε προσπαθώντας να κρύψει την απογοήτευσή της.

«Είμαι άρρουστη! Και τράβα μακριά μη σε κουλλήσω!» απάντησε η κυρα-Αγγέλω απότομα και συνέχισε να ανακατεύει τον καφέ μέσα στο μπρίκι.

«Θες να σου κάνω ένα τσάι και να πας να ξαπλώσεις;» προθυμοποιήθηκε με ευγένεια η κοπέλα.

«Δε θέλου τίποτις! Εγού και άρρουστη δουλεύου, δεν κάθομαι στα κρεβάτια ολημερίς! Αλλά η αφεντικίνα μου έχει μικρά παιδιά και δεν ήθελε να πάου μην τα κουλλήσου, κατάλαβες;»

«Όπως νομίζεις, μάννα. Αν θες κάτι πάντως, πες μου», είπε η Μαρία σιγανά και γύρισε να πάει προς το μπάνιο.

Ξαφνικά, ένας δυνατός πόνος στη μέση της την έκανε να διπλωθεί στα δύο. Πιάστηκε από την πόρτα και κατάφερε να ξεγλιστρήσει έξω από την κουζίνα χωρίς να την πάρει χαμπάρι η πεθερά της. Προσπάθησε να περπατήσει μέχρι το μπάνιο, αλλά ένιωσε ένα ζεστό υγρό να κυλάει ανάμεσα στα πόδια της και τρόμαξε πολύ.

«Μάνα, βοήθεια!» φώναξε τελικά, βάζοντας στην άκρη τον εγωισμό της.

Η κυρα-Αγγέλω πετάχτηκε σαν σίφουνας και την άρπαξε από το μπράτσο, προτού η κοπέλα σωριαστεί στο πάτωμα. Την έβαλε να καθίσει σε μια καρέκλα κι έπειτα με απόλυτη ψυχραιμία έβαλε και τα δυο της χέρια χαμηλά στην κοιλιά της νύφης της, ζουλώντας την απαλά.

«Όπου να 'ναι γεννάς! Του μουρού κατεβαίνει! Κάτσε χάμου και περίμενε! Ρούπι μην κουνήσεις!» της είπε αυστηρά και βγήκε έξω στον δρόμο.

Η Μαρία έμεινε μόνη της, παγωμένη από τον φόβο. Πόσο θα ήθελε τον άντρα της δίπλα της εκείνη τη στιγμή! Μα ήταν δυνατόν να γεννήσει κιόλας; Ότι είχε μπει στον μήνα της! Κι αυτή η χριστιανή πού στο καλό πήγαινε τώρα; Η οικοδομή όπου δούλευε ο Στάθης ήταν στην άλλη άκρη της πόλης, πού θα τον έβρισκε;

Άλλος ένας δυνατός πόνος την έσκισε από τη μέση ως την κοιλιά, αλλά ευτυχώς εκείνη την ώρα είδε την πεθερά της να μπαίνει στο σπίτι.

«Κρατήσου!» της φώναξε από μακριά και μπήκε στην κάμαρα του ζευγαριού. Σε λιγότερο από ένα λεπτό η Μαρία την είδε να βγαίνει κρατώντας μια τσάντα στα χέρια της. Ήταν η τσάντα που της είχε φέρει δώρο ο Στάθης για να βάλει τα πράγματά της για το μαιευτήριο. Μόνο που η Μαρία το είχε αμελήσει γιατί πίστευε πως είχε ακόμα μέρες μπροστά της.

«Σήκου! Έχου ταξί έξου!» τη διέταξε η κυρα-Αγγέλω, ενώ ταυτόχρονα πήγε δίπλα της και την έπιασε από τη μέση.

Το πώς κατάφερε μια τόσο δα γυναίκα και σήκωσε

την έγκυο και σχεδόν την κουβάλησε μέχρι το αυτοκίνητο, είναι κάτι που η Μαρία το σκεφτόταν για πολλές μέρες μετά κι απάντηση δεν έβρισκε. Γεγονός ήταν πάντως πως, ακόμα κι αν ήταν εκεί ο Στάθης, δε θα τα κατάφερνε τόσο καλά όσο η μάνα του.

Η κυρα-Αγγέλω, χωρίς να χάσει την ψυχραιμία της ούτε λεπτό, στάθηκε σαν βράχος δίπλα στη νύφη της τις στιγμές εκείνες. Σε όλη τη διαδρομή τής κρατούσε το χέρι και της έδειχνε πώς να παίρνει ανάσες για να ανακουφίζεται από τον πόνο. Δεν τη χάριδεψε, δεν της χαμογέλασε, κι όμως η Μαρία ένιωθε απόλυτη σιγουριά κι ασφάλεια δίπλα σε αυτή τη γυναίκα. Όταν μπήκαν στο νοσοκομείο, η πεθερά της φρόντισε για όλα· ειδοποίησε τον γιατρό, έβαλε τις φωνές στους νοσοκόμους για να φέρουν γρήγορα το φορείο, και μόνο όταν βεβαιώθηκε πως η Μαρία ήταν σε καλά χέρια, κίνησε να φύγει.

«Πού πας, μάνα;» της φώναξε η κοπέλα, όπως την είδε να απομακρύνεται από κοντά της. Δεν ήθελε να είναι μόνη της τις ώρες εκείνες.

«Πάω να δώσω το κατιτίς στους ταξιτζή για να πάει να μηνύσει του Στάθη ότι είμαστε εδού. Έννοια σου και δε φεύγου απού κοντά σου!» απάντησε η γυναίκα, ενώ ταυτόχρονα είχε βγάλει το μαντίλι της για να σκουπίσει το ιδρωμένο από τον πυρετό μέτωπό της.

Η τελευταία εικόνα που είδε η Μαρία, όπως την έπαιρναν με το φορείο μέσα στην αίθουσα τοκετού, ήταν η πεθερά της που τη σταύρωνε με το χέρι της στον αέρα.

Η κυρα-Αγγέλω μπήκε στην κάμαρα και πλησίασε την κούνια του νεογέννητου. Το βρήκε να κοιμάται ανάσκελα και το γύρισε προσεκτικά στο πλάι, βάζοντας στην πλάτη του το μαξιλάρι που είχε κεντήσει με τα χέρια της τις προηγούμενες μέρες. Λίγο πιο ψηλά, στο προσκέφαλό του, κρέμονταν καρφιτισωμένα ένα χρυσό ματάκι κι ένα φλουρί Κωνσταντινάτο, τα δώρα της για την εγγονή της. Τα είχε αγορασμένα από χρόνια και τα φυλούσε για τη στιγμή που το παιδί του παιδιού της θα ερχόταν στον κόσμο.

Κοίταξε το ροδαλό προσωπάκι της μικρής και χαμογέλασε συγκινημένη. Ήταν ενός μηνός μωρουδάκι κι όμως τα μαλλάκια της ήταν κατάμαυρα και πυκνά, ακριβώς σαν του πατέρα της. Η Αγγέλω θυμήθηκε τις μέρες εκείνες που είχε γεννηθεί ο Στάθης της κι η καρδιά της σφίχτηκε. Ήταν τόσο ευτυχισμένη τότε, σαν να της είχαν χαρίσει τον κόσμο ολάκερο. Είχε μια υπέροχη οικογένεια, έτσι πίστευε. Δεν άργησε όμως η μέρα που ο πατέρας του παιδιού της άρχισε να γυρνά αργά στο σπίτι, πάντα μεθυσμένος, αδιαφορώντας εντελώς για την ύπαρξή τους.

Ποτέ της όμως δεν το έβαλε κάτω. Έγινε μάννα και πα-

τέρας για τον Στάθη. Έλπιζε πως ο γιος τους, μεγαλώνοντας, θα έκανε τον άντρα της να αλλάξει, να παρατήσσει τις κακές συνήθειές του και να γίνει σωστός οικογενειάρχης, αλλά μάταια. Εκείνος πήγαινε από το κακό στο χειρότερο. Κι όταν πια η Αγγέλω κατάλαβε πως τίποτα καλό δε θα είχε να προσφέρει αυτός ο άνθρωπος στο παιδί του, το πήρε κι έφυγε. Έτσι απλά.

Ορφανή από μάνα και πατέρα, έμαθε να δίνει από μικρή τις μάχες για τη ζωή της. Την είχαν υπό την προστασία τους τα μεγαλύτερα αδέρφια της, μέχρι που παντρεύτηκε. Από κει και πέρα έκανε το δικό της κουμάντο. Λογαριασμό σε κανέναν δεν έδωσε, όταν αποφάσισε να κυνηγήσει μια καλύτερη ζωή για τον εαυτό της και τον γιο της. Κανένας δεν έμαθε ποτέ πού πήγε, παρά μόνο πολλά χρόνια αργότερα, όταν πια ο κυρ Τάσος είχε φύγει από τη ζωή. Τότε πλέον ήταν ακίνδυνος, τότε δεν μπορούσε να την πειράξει.

Στον Στάθη δεν το ομολόγησε ποτέ. Εκείνος ήξερε πως ο πατέρας του πέθανε όταν ήταν πέντε χρόνων και μετά τον πήρε η μάνα του κι ήρθαν στην Αθήνα. Δεν είχε μνήμες, δε θυμόταν τίποτε από τα χρόνια εκείνα. Δεν ήξερε και δεν έμαθε ποτέ ότι ο πατέρας του ζούσε και τον αναζητούσε μέχρι τα δέκα του χρόνια. Η κυρα-Αγγέλω είχε φροντίσει έτσι ώστε ο γιος της να μην έρθει σε επαφή με κανέναν συγγενή και μάθει την αλήθεια.

Από μια μακρινή ξαδέλφη της που τυχαία συνάντησε μια μέρα, έμαθε ότι ο Τάσος δε ζούσε πια. Εκείνη της είπε πως ο άντρας πέθανε στο σπίτι μοναχός του, από το πολύ πιωτό. Η Αγγέλω ούτε χάρηκε ούτε λυπήθηκε. Μόνο ανακούφιση ένιωσε, γιατί το μυστικό της θα έμενε

καλά κρυμμένο. Ήξερε πως έκανε το σωστό για το παιδί της και αυτό της ήταν αρκετό.

Περιουσία στο χωριό δεν είχε να διεκδικήσει. Ένα κτηματάκι που της ανήκε από τους συγχωρεμένους τους γονείς της το πούλησε μόλις παντρεύτηκε, αλλά ευτυχώς τα χρήματα τα είχε κρυμμένα από τον άντρα της. Έτσι, όταν έφυγε για την Αθήνα, μπόρεσε με τα χρήματα αυτά να κάνει ένα νέο ξεκίνημα. Στα αδέρφια της τηλεφωνούσε πότε πότε, χωρίς όμως ποτέ να τους πει την αλήθεια σε σχέση με το πού βρισκόταν. Πότε έλεγε πως είναι στον Βόλο, πότε στη Λάρισα, πότε στη Θεσσαλονίκη. Φοβόταν μην την προδώσουν.

Όταν πέθανε ο μεγάλος της αδελφός από καρδιά, κατέβηκε στο χωριό για την κηδεία, πρώτη φορά έπειτα από επτά χρόνια. Τότε πια δεν υπήρχε ο Τάσος, δεν υπήρχε τίποτα να την κρατάει μακριά. Οι συγγενείς της την αντιμετώπισαν με απαξίωση, κατηγορώντας την ακόμα για την πράξη που έκανε τότε. Για τα δεδομένα της ελληνικής επαρχίας την εποχή εκείνη, ήταν τραγικό να εγκαταλείψεις τον σύζυγό σου και να του στερήσεις και το παιδί του. Της μίλησαν άσχημα, δεν την ήθελαν μέσα στα σπίτια τους, της έκλεισαν όλες τις πόρτες. Από τότε η Αγγέλω δεν πάτησε το πόδι της στο χωριό ποτέ ξανά.

Δούλεψε πολύ σκληρά για να μεγαλώσει τον Στάθη μόνη της. Δεν του έλειψε όμως τίποτα, εκτός βέβαια από την παρουσία της μέσα στο σπίτι. Από μικρό παιδάκι τον έμαθε να μένει μόνος του, να κλειδώνει καλά και να μην ανοίγει σε κανέναν, να κάνει δουλειές στο σπίτι για να τη βοηθάει. Τις μέρες που δεν είχε σχολείο, τον έπαιρνε μαζί της στα σπίτια που καθάριζε, αλλά όχι πάντα, γιατί κά-

ποιες αφεντικίνες ήταν στριμμένες και δεν το ήθελαν το παιδί μέσα στα πόδια τους. Ο Στάθης δεν τα έπαιρνε τα γράμματα κι ήθελε να σταματήσει το σχολείο, όσο κι αν τον πίεσε η μάνα του. Αν εκείνος το ήθελε, η Αγγέλω θα τον άφηνε να σπουδάσει, δε θα του έμπαινε εμπόδιο. Θα δούλευε δυο και τρεις δουλειές για να το καταφέρει.

Αν και ποτέ δεν περιποιήθηκε τον εαυτό της ως γυναίκα, υπήρξαν περιπτώσεις που της έρχονταν προξενιά από διάφορους κυρίου που την ήθελαν για γυναίκα τους. Κάποιοι ήταν και πλούσιοι και δεν τους πείραζε που ήταν χήρα με παιδί. Όμως εκείνη δεν ενδιαφέρθηκε ποτέ για κανέναν. Ήθελε να δουλεύει όσο μπορούσε περισσότερο για να μαζεύει χρήματα και τον ελεύθερο χρόνο της τον περνούσε αποκλειστικά με τον γιο της. Ποτέ δεν παρασύρθηκε να ζήσει κι εκείνη ως νέα γυναίκα που ήταν. Δε λαχτάρησε, δε γύρεψε όλα όσα είχε στερηθεί. Ένιωθε πως ο κύκλος της είχε κλείσει.

Πάντα στο μυαλό της γύριζε η σκέψη πως, αν ο ίδιος ο πατέρας του Στάθη δεν μπόρεσε να σταθεί άξια δίπλα σε εκείνη και στον γιο τους, πώς θα μπορούσε να το κάνει ένας ξένος; Ποιον θα μπορούσε να εμπιστευτεί; Έμαθε να στηρίζεται στον εαυτό της και μόνο, δεν ήθελε να έχει ανάγκη κανέναν. Όπως από μικρό κοριτσάκι κατάφερε να στέκει στα ποδάρια της, έτσι θα έκανε πάντα. Και τα κατάφερε μια χαρά.

Το μωρό αναδευτήκε κι άρχισε να γκρινιάζει. Προφανώς είχε έρθει η ώρα να φάει. Η Αγγέλω κοίταξε τη νύφη της που κοιμόταν στο κρεβάτι παραδίπλα. Ο Στάθης είχε φύγει αξημέρωτα κιόλας για την οικοδομή. Δεν έχανε μεροκάματο για μεροκάματο ο δόλιος. Τα έξοδά τους ήταν

πολλά και δεν ήθελε να επιβαρύνει συνεχώς τη μάνα του.

Εδώ κι έναν μήνα που είχε γεννηθεί η κόρη του, πετούσε στα ουράνια! Γελούσαν και τα μουστάκια του, κυριολεκτικά! Ποτέ της δεν τον θυμόταν τόσο ευτυχισμένο τον κανακάρη της. Δεν έβλεπε την ώρα να γυρίσει στο σπίτι για να πάρει το μωρό στην αγκαλιά του και να το ταχταρίσει. Με το ζόρι την έπαιρνε τη μικρή η μάνα της από τα χέρια του για να την ταΐσει. Τι κι αν η Αγγέλω τού έλεγε ότι την κακομαθαίνει με τις αγκαλιές, εκείνος δεν άκουγε τίποτα.

Το μωρό είχε αρχίσει πια να κλαίει γοερά, αλλά η Μαρία δεν ξυπνούσε. Με τα μακριά καστανά μαλλιά της απλωμένα στο μαξιλάρι, ήταν εντελώς παραδομένη στον ύπνο. Όμορφη ναι, αλλά αναίσθητη σίγουρα! Πώς μπορούσε να κοιμάται τόσο βαθιά με το νεογέννητο δίπλα της; Η Αγγέλω θυμόταν καλά πως κιχ να έκανε ο γιος της πεταγόταν από τον ύπνο στο δευτερόλεπτο όσο τον είχε μωρό, αλλά και αργότερα. Σήκωσε την εγγονή της στα χέρια μήπως την ησυχάσει, αλλά αφού είδε πως ούτε έτσι σταματούσε το κλάμα, πλησίασε και την ακούμπησε στο κρεβάτι, δίπλα στη μάνα της.

«Μαρία, ξύπνα! Του μουρού πεινάει!» της είπε επιτακτικά και τη σκούνησε.

Η κοπέλα άνοιξε τα μάτια της τρομαγμένη κι ανασηκώθηκε. Κοίταξε την κόρη της, μετά την πεθερά της και, χωρίς να πει κουβέντα, ξεκούμπωσε τη νυχτικιά της κι έβαλε το μωρό στο πλούσιο στήθος της. Εκείνο βούτηξε αμέσως τη θηλή κι άρχισε να ρουφάει το πολύτιμο γάλα, σταματώντας μαχαίρι το κλάμα του. Η Μαρία έγειρε πίσω το κεφάλι της κι έκλεισε τα μάτια της και πάλι.

«Μη σε πάρει ου ύπνους! Θα πνιγεί του παιδί! Πρέπει να ρευτεί! Σήκου!» της φώναξε η πεθερά της που στεκόταν από πάνω της.

«Άσε με, ρε μάνα, να χαρείς!» γκρίνιαξε η Μαρία και η κυρα-Αγγέλω γύρισε την πλάτη της νευριασμένη κι έφυγε.

Προσπαθούσε να μην επεμβαίνει στη ζωή του ζευγαριού και στον τρόπο που η νύφη της μεγάλωνε το μωρό, αλλά υπήρχαν φορές που δεν μπορούσε να συγκρατηθεί. Ευτυχώς που έλειπε τις πιο πολλές ώρες της ημέρας από το σπίτι, διαφορετικά υπήρχε ο κίνδυνος να βουτήξει τη Μαρία καμιά μέρα απ' το μαλλί! Πήγε στην κουζίνα να βάλει το φαγητό στον φούρνο να ψήνεται και αμέσως μετά ετοιμάστηκε να φύγει για τη δουλειά της.

Της φαινόταν αδιανόητο που η νύφη της δεν μπορούσε να κάνει ούτε το μαγείρεμα εκεί μέσα, λες και το μωρό τής έτρωγε όλο της τον χρόνο. Το μόνο που έκανε το έρημο το βρέφος ήταν να τρώει και να κοιμάται. Το μπάνιο του το έκανε το βράδυ, παρουσία πάντα και του Στάθη, για να τη βοηθάει. Κι εκείνη η κοντέσα ολημερίς κοιμόταν ή μιλούσε με τη φιλενάδα της στο τηλέφωνο. Μαύρη η ώρα που έβαλαν αυτόν τον διάολο τον ΟΤΕ μέσα στο σπίτι τους!

Βγαίνοντας από την κάμαρά της, είδε τη Μαρία όρθια, ντυμένη και στολισμένη, να τακτοποιεί το μωρό στο καλάθι του, σκεπάζοντάς το καλά με τις κουβερτούλες του.

«Για πού το 'βαλες του λούγου σου;» τη ρώτησε έκπληκτη η κυρα-Αγγέλω.

«Θα πάω τη μικρή στη νονά της. Να βγούμε και μια βόλτα, έχει καλή μέρα έξω. Μπάφιασα πια μέσα στο σπίτι κλεισμένη!» απάντησε εκείνη και πέρασε την τσάντα της στον ώμο.

«Σου σάλεψε, κούρη μου; Πού του πας του βρέφους ασαράντιστου;» Η πεθερά της γούρλωσε τα μάτια της, σαν να άκουσε το πιο εξωφρενικό πράγμα του κόσμου.

«Έλα, καλέ μάνα... Αυτά είναι βλακείες! Δε θα πάθει τίποτα η μικρή να βγει και λίγο έξω», επέμεινε η Μαρία.

«Βλακείες η ευχή του παπά για του παιδί; Θες να μας πέσει καμιά κατάρρα στου κεφάλι, να μας βρει κάνα κακού; Πήγαινε του μουρού στου κρεβάτι του, κι άμα θες βούλτες του λούγου σου, να περιμένεις τουν άντρα σου να σε πάει του βράδυ που θα 'μαι ιγού εδού». Η γυναίκα στεκόταν μπροστά στην πόρτα αποφασισμένη να μην την αφήσει να βγει.

«Μάνα, κάνε στην άκρη! Η Ειρήνη θέλει να δει το παιδί, βαφτιστήρι της θα γίνει», επέμεινε η Μαρία.

«Να 'ρθει αυτούνη εδού! Οι νουνές πάνε στα μουρά, όχι εκείνα στις νουνές! Πού ακούστηκε, Παναγία μου!»

«Σου είπα, θέλω να βγω! Θα σκάσω εδώ μέσα!» Η κοπέλα άρχισε να χάνει την ψυχραιμία της και τα μάτια της γέμισαν δάκρυα έτοιμα να ξεσπάσουν.

Η κυρα-Αγγέλω κάτι πήγε να πει, αλλά τελικά έκανε στην άκρη και την άφησε να περάσει. Πίσω από την πλάτη της είπε βέβαια διάφορα, αλλά η Μαρία δεν τα άκουσε. Ακόμα κι αν τα άκουσε όμως, αδιαφόρησε παντελώς. Δεν άντεχε πια να της κάνει κουμάντο στη ζωή της αυτή η γυναίκα, είχε φτάσει στα όριά της! Και μόνο που την κοιτούσε στραβά μ' αυτό το κακότροπο ύφος της της ήταν αρκετό για να τιναχτούν τα νεύρα της στον αέρα. Τελεσίγραφο είχε δώσει του Στάθη: να βρει οπουδήποτε αλλού να μείνουν οι τρεις τους με το μωρό, γιατί δε θα άντεχε για πολύ ακόμα.

Η κολλητή φίλη και κουμπάρα της, η Ειρήνη, τη συμβούλευε να κάνει υπομονή και να βλέπει μόνο τα καλά της υπόθεσης. Της θύμιζε πόσο την είχε βοηθήσει η πεθερά της με τη γέννα, πόσο της στάθηκε σε ό,τι τη χρειάστηκε από κει και πέρα και βέβαια της επισήμαινε να μην παραβλέπει το σημαντικότερο, το γεγονός ότι η κυρα-Αγγέλω τούς στήριζε οικονομικά, έτσι ώστε η Μαρία να έχει την πολυτέλεια να κάθεται στο σπίτι με το μωρό της.

Αυτά κουβέντιαζαν και τη μέρα εκείνη, που η κοπέλα αποφάσισε να της πάει το βαφτιστήρι της στο σπίτι, όχι επειδή η Ειρήνη δεν μπορούσε να έρθει να το δει, αλλά επειδή η ίδια λαχταρούσε να βγει.

«Ο άντρας σου το ξέρει ότι βγήκες;» τη ρώτησε η φίλη της, αφού εξάντλησαν το θέμα της πεθεράς της.

«Αυθόρμητα μου ήρθε η ιδέα το πρωί, δεν το είχα προγραμματίσει. Με νευρίασε τόσο η γριά όταν ήρθε σαν το χάρο πάνω απ' το κεφάλι μου πρωινιάτικα, ώστε το μόνο που ήθελα μετά ήταν να φύγω από κει μέσα! Βλέπεις, δεν ήξερα αν δουλεύει, και μόνο με τη σκέψη ότι θα την έχω όλη μέρα στα πόδια μου, τρελάθηκα! Βούτηξα το μωρό και ήρθαμε».

«Βρε, καλά κάνατε, χαρά μου είναι, δεν το συζητώ. Ξέρεις πόσο τη λατρεύω τούτη εδώ τη μικρή! Εγώ έτσι κι αλλιώς τώρα δουλεύω απόγευμα, τα πρωινά μου είναι ελεύθερα. Αλλά σε ρωτάω μήπως ο Στάθης το πάρει στραβά, καταλαβαίνεις. Αν έχει τα ίδια μυαλά με τη μάνα του...»

«Όχι, προς Θεού! Θα τον είχα παντρευτεί, νομίζεις, αν ήταν σαν αυτήν; Είμαι σίγουρη πως δε θα έχει κανένα πρόβλημα. Αυτά που λέει η πεθερά μου είναι προλήψεις της δικής της εποχής. Ευχές και πράσινα άλογα! Δεν

είμαι άθεη, Ειρήνη μου, αλλά τέτοιες υπερβολές δεν τις μπορώ. Κι όσο μένουμε εκεί μέσα μαζί της έχουν να δουν πολλά τα μάτια μας! Σε όλα θέλει να έχει λόγο! Πώς ταΐζω το μωρό, πώς το ντύνω, πώς το κοιμίζω, στα πάντα! Φαντάσου μεθαύριο να μεγαλώσει λίγο ακόμα, τι θα έχει να λέει... Όχι, όχι, το 'πα του Στάθη: να φύγουμε το συντομότερο, να πάμε σε δικό μας σπίτι».

«Να πάτε, κουμπάρουλα μου, δε λέω όχι, αλλά πώς; Βγαίνετε οικονομικά;» προβληματίστηκε η Ειρήνη.

«Είναι δύσκολα, αλλά θα τα καταφέρουμε. Αρκεί να δεχτεί η μάνα του να μας βοηθήσει. Ο Στάθης λέει ότι δεν είναι σωστό να συνεχίζει να μας στηρίζει αν δε ζούμε εκεί μαζί της. Δεν το ανέχεται ο εγωισμός του».

«Καλά λέει. Άντρας είναι, έκανε οικογένεια, θα ζητάει χαρτζιλίκι απ' τη μάνα του;»

«Ναι, αλλά κι εμένα δεν το ανέχεται άλλο η περηφάνια μου να κάνω ό,τι μου λέει η πεθερά μου! Μάνα δεν είχα σε όλη μου τη ζωή και τώρα που απέκτησα είπα χίλιες φορές που ήμουν ορφανή!»

«Βαριές κουβέντες λες, Μαράκι. Δεν είναι κακιά γυναίκα, σας αγαπάει. Και το εγγόνι της το αγαπάει στα σίγουρα, έτσι δεν είναι;»

«Δεν ξέρω τι κάνει, σάμπως μιλάει; Πάντως της μικρής της χαμογελάει, αυτό έχω να το πω. Κι ότι μας βοηθάει, μας βοηθάει. Τίποτα δε μας λείπει. Αλλά είναι μεγάλο το τίμημα, φιλενάδα μου, κι εγώ δεν μπορώ να το πληρώσω. Ας κάνουμε και τη βάρφτιση και μετά βλέπουμε. Προς το παρόν την έχουμε ανάγκη».

Όταν γύρισε στο σπίτι ο Στάθης το μεσημέρι εκείνο, της φάνηκε της Μαρίας κάπως διαφορετικός. Με το μωρό

ήταν γλυκός και τρυφερός όπως πάντα, με την ίδια όχη. Ακόμα κι όταν εκείνη μπήκε στο μπάνιο για να του τρίψει την πλάτη, αφού η κόρη τους κοιμόταν ήσυχη στην κούνια της και η μάνα του θα αργούσε ακόμα να γυρίσει από τη δουλειά, εκείνος το αρνήθηκε.

Αμίλητος έφαγε το φαγητό που του σέρβιρε και πήγε αμέσως να ξαπλώσει. Η Μαρία δεν καταλάβαινε τι μπορεί να του έφταιγε. Μια χαρά ήταν το πρωί που έφυγε για την οικοδομή. Μήπως είχε συμβεί κάτι άσχημο στη δουλειά; Μήπως τον είχαν απολύσει και φοβόταν να της το πει;

«Τι έχεις, αγόρι μου, κι έχεις χάσει το χαμόγελό σου σήμερα;» τον ρώτησε τρυφερά, ξαπλώνοντας δίπλα του. Άπλωσε το χέρι της και του χάιδεψε τα μαλλιά, αλλά εκείνος δεν κινήθηκε καθόλου.

«Πώς πέρασες το πρωινό σου σήμερα;» τη ρώτησε κοιτάζοντας το ταβάνι.

Η Μαρία ξεροκατάπιε. Ήταν λάθος της που δεν του είχε πει από μόνη της τόσο ώρα ότι είχε βγει με το μωρό. Αλλά και πάλι, πού ήταν το κακό;

«Πήρα τη μικρή και πήγαμε στην Ειρήνη. Ήταν η πρώτη μας βόλτα κι ήταν πολύ ωραία. Να την έβλεπες την κόρη σου, Στάθη μου... Κοιτούσε τα πάντα με τα τεράστια μάτια της και δεν γκρίνιαζε ούτε λεπτό! Να, δε βλέπεις πόση ώρα κοιμάται τώρα τόσο ήσυχη; Θέλουν κι αυτά τη βόλτα τους για να ηρεμούν, τι νομίζεις;» του απάντησε χαρωπά και κούρνιασε στην αγκαλιά του.

Ο Στάθης την έσπρωξε απαλά και σηκώθηκε όρθιος. Χάζεψε για λίγο έξω από το παράθυρο και μετά γύρισε προς το μέρος της.

«Δε νομίζεις ότι έπρεπε να με ρωτήσεις πριν το κάνεις αυτό; Το μωρό δεν έχει σαραντίσει, δεν επιτρέπεται να βγει ακόμα από το σπίτι, Μαρία». Η φωνή του φανέρωνε συγκρατημένη οργή και η κοπέλα σάστισε.

«Μα είναι δυνατόν να πιστεύεις κι εσύ αυτά τα πράγματα; Ο καιρός είναι θαυμάσιος, την είχα ντύσει καλά, τι θα πάθει; Είχε ανάγκη από μια βόλτα το μωρό, όπως είχα ανάγκη κι εγώ, Στάθη! Με ρωτάς πώς αντέχω έναν μήνα εδώ μέσα κλεισμένη σαν να είμαι σε φυλακή;» Δεν το είπε με παράπονο, το είπε με αγανάκτηση, γεγονός που έκανε τον άντρα της να θυμώσει ακόμα περισσότερο.

«Φυλακή το σπίτι σου, Μαριώ; Φυλακή το παιδί σου; Δεν το περίμενα από σένα. Μάθε πως δε θα κάνεις του κεφαλιού σου τώρα που παντρεύτηκες λοιπόν! Και για ό,τι έχει να κάνει με το παιδί, θα με ρωτάς και μένα! Εγώ θα έχω τον τελευταίο λόγο!»

«Μωρέ, τι μας λες! Γυναίκα παντρεύτηκες ή δουλικό; Ποιος σου τις έβαλε αυτές τις ιδέες, η μάνα σου;» Η Μαρία φώναξε πιο δυνατά απ' αυτόν.

«Μ' αυτές τις ιδέες με γνώρισες, μ' αυτές με παντρεύτηκες! Δε σε πήρα με το ζόρι! Και τη μάνα μου άσ' την έξω απ' αυτό! Φαγώθηκες πια μαζί της!»

«Αυτή φταίει για όλα! Εσύ πώς ήξερες πως βγήκα; Πώς το ήξερες, σε ρωτάω!»

«Πέρασε από την οικοδομή πηγαίνοντας στη δουλειά της και μου το είπε. Καλά έκανε, έπρεπε να ξέρω πού βρίσκεται η γυναίκα μου. Εσύ, βλέπεις, δεν μπήκες στον κόπο να με ενημερώσεις».

«Και μετά λέει εμένα ρουφιάννα! Αυτή η γυναίκα θα μας χωρίσει, να το δεις! Δε χάνει ευκαιρία να με κατηγορήσει!

Δεν αντέχω άλλο, το καταλαβαίνεις; Ή θα φύγουμε μαζί από δω μέσα ή θα φύγω μόνη μου, σ' το λέω!»

Το μωρό άρχισε να κλαίει τρομαγμένο από τις φωνές των γονιών του κι η Μαρία ένωσε τον δικό της λυγμό με τον δικό του. Το πήρε στην αγκαλιά της και έφυγε από το δωμάτιο, αφήνοντας πίσω της τον άντρα της να αναρωτιέται μήπως τελικά είχε δίκιο η κυρα-Αγγέλω που του έλεγε πως βιάστηκε. Αυτή τη γυναίκα τελικά δεν την ήξερε καθόλου καλά.

*Κανέναν δεν ξεχνώ. Ούτε τους ζωντανούς,
ούτε τους πεθαμένους. Τον παππού σου, τον Παντελή,
τη γιαγιά Ιόλη... Όλοι τους κάτι μου έδωκαν,
κάτι μου πήραν. Μα μη γελιέσαι, κόρη μου...
Αν γραφότανε ποτέ ένα βιβλίο για τη δική μου ζωή,
έναν τίτλο θα είχε, έναν και μόνο. Μια λέξη μοναχά:*

Ιόλη

Όλη της η ζωή πέρασε μπροστά από τα μάτια της τη νύχτα εκείνη... Σε κάθε στιγμή, σε κάθε περίπτωση, σημαντική κι ασήμαντη, η γιαγιά της βρισκόταν δίπλα της. Και τότε η Ιόλη συνειδητοποίησε ότι σε όποια εικόνα κι αν έβλεπε τον εαυτό της, σε κάθε ηλικιακή της περίοδο, είχε γύρω της δυο τεράστιες φτερούγες που την έκαναν να νιώθει σιγουριά και ζεστασιά. Ναι, ήταν φτερούγες, δεν έκανε λάθος. Λευκές, απαλές φτερούγες, σαν αυτές που έχουν οι άγγελοι...

Πώς το 'κανε αυτό το θαύμα η γυναίκα αυτή; Ένα κορίτσι που δεν είπε καμία φορά τη λέξη «μαμά» να μη νιώσει ποτέ την έλλειψή της; Πόσο μοναδικός, πόσο ιδιαίτερος άνθρωπος ήταν η κυρα-Αγγέλω; Όσες ζωές κι αν περνούσε μαζί της η Ιόλη, ποτέ δε θα της έφταναν. Κι όσα ευχαριστώ κι αν της έλεγε, ποτέ δε θα ήταν αρκετά...

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-1019-7

9 786180 110197

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 16329

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η